

RUOTSIN KIELEN KÄYTTÄMINEN POLIISIN KENTTÄTOIMINNASSA

Helsingin poliisilaitoksen poliisimiesten ruotsin kielen osaaminen ja käyttäminen kenttätoiminnassa

Anni Jolanki

11/2017

Tiivistelmä

Tekijä		Tutkinto/kurssi ja opinnäytetyö/nimike	
Anni Jolanki		Poliisi (AMK), amk2015_3	
Julkaisun nimi		Julkisuusaste	
Helsingin poliisilaitoksen poliisimpiesten ruotsin kielen osaaminen ja käyttäminen kenttätoiminnassa		Julkinen	
Ohjaajat ja opintoaine/opetustiimi		Opinnäytetyön muoto	
Heli Jalander		Tutkimuksellinen opinnäytetyö	
Tiivistelmä			
<p>Helsingin poliisilaitos on kaksikielinen poliisilaitos, jossa suomen kieli toimii kuitenkin enemmistön kielenä. Kielilain mukaan asiakkaalla on oikeus käyttää poliisin kanssa asioidessaan myös ruotsin kieltä.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää Helsingin poliisilaitoksella kentällä työskentelevien poliisimpiesten ruotsin kielen osaamistasoa ja onko ruotsin kielen käyttämiselle tarvetta Helsingin alueella. Tutkimus tehtiin käyttämällä paperista kyselylomaketta.</p> <p>Tutkimus osoittaa, että ruotsin kieltä pystytään kyllä yleisesti käyttämään jonkin verran kentällä, jos muuta vaihtoehtoa ei ole. Kielen osaamistaso laskee kuitenkin nopeasti, jos sitä ei koulusta valmistumisen jälkeen tarvitse juuri koskaan käyttää. Tarve ruotsin kielelle on Helsingin seudulla tutkimuksen mukaan vähäinen ja tarve useiden muiden kielten, kuten venäjän ja arabian osaamiselle, olisi suurempi.</p>			
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja vuosi	Opinnäytetyökoodi (OPS)	
31 + liitteitä 1 kpl	11/2017	AMK2015ONT	
Avainsanat			
Helsingin poliisilaitos, ruotsin kieli, ruotsi, poliisi			

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	3
1.1 Tutkimuksen taustaa	3
1.2 Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ja tavoitteet	4
1.3. Helsingin poliisilaitos	5
2 KAKSIKIELINEN SUOMI	6
2.1 Lainsäädäntö	6
2.2 Ruotsin kielen asema viranomaisissa	6
2.3 Ruotsin kielen asema Helsingin poliisilaitoksella	7
2.4 Poliisin kielitaitovaatimukset	8
3 POLIISIKOULUTUS	9
3.1 Poliisiammattikorkeakoulun ruotsinopetus suomenkielisille	9
3.2 Poliisiammattikorkeakoulussa opiskelu ruotsiksi	10
3.3 Muiden kielten opetus Poliisiammattikorkeakoulussa	10
4 TUTKIMUS	12
4.1 Tutkimusmenetelmä	12
4.2 Aineiston keruu	12
5 TULOKSET	14
5.1 Määrällisen tutkimuksen tulokset	14
5.2 Laadullisen tutkimuksen tulokset	21
5.3 Vastaukset tutkimuskysymyksiin	24
6 TUTKIMUKSEN HAASTEET JA LUOTETTAVUUS	26
6.1 Haasteet	26
6.2 Luotettavuus	26
7 POHDINTA	27
7.1 Ajankohtaisuus	27
7.2 Aikataulu	27
7.3 Julkisuus	28
7.4 Menetelmä	28

7.5 Jatkotutkimusaiheet	29
LÄHTEET	30

LIIKTEET

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen taustaa

Olen pienestä pitäen ollut kiinnostunut ruotsin kielestä ja poliisiksi tiesin jo lukiossa tulevaisuudessa haluavani. Päädyin kuitenkin Helsingin yliopistoon opiskelemaan pohjoismaisia kieliä suoraan lukion jälkeen. Se koulutus jäi tosin kesken päätyessäni viettämään väli-vuosia ja sitten pääsinkin Poliisiammattikorkeakouluun opiskelemaan. Nämä kaksi asiaa halusin yhdistää opinnäytetyössäni, poliisin työn ja ruotsin kielen. Opinnäytetyön aihe oli mielessäni jo Poliisiammattikorkeakoulua aloittaessani, mutta vaati paljon muokkausta, että se pääsi virallisesti paperille.

Suomen politiikassa ”pakkoruotsi” on puhututtanut kansalaisia jo vuosia, joten tämän opinnäytetyön tutkimus on senkin puolesta ajankohtainen. Suomi myös kansainvälistyy maana nopeasti ja englannin ja monen muun kielen merkitys korostuu koko ajan enemmän ja enemmän, myös poliisitoiminnassa.

Suoritin Poliisiammattikorkeakoulun työharjoittelun nuorempana konstaapelina Helsingin poliisilaitoksella, jossa työskentelee useita ruotsinkielisiä poliisimiehiä kentällä. Helsingin kaupungin väkiluvusta ruotsia äidinkielenään puhuvien osuus on 5,7 prosenttia (Helsingin ruotsinkielinen väestö, Helsingin tila ja kehitys 2016 24.1.2017). Helsingin poliisilaitokselle työharjoitteluun pääseminen mahdollisti myös tämän opinnäytetyön tekemisen, koska tutkimus olisi ollut erittäin hankala toteuttaa yksikielisellä poliisilaitoksella.

Tiia Hintikka on käsitellyt gradussaan vanhempien konstaapelien suhtautumista ruotsin kieleen ja ruotsinkielisiin ihmisiin. Hintikalla on sama tausta opintojen suhteen kuin minulla ja hän oli myös kysellyt vanhemmilta konstaapeleilta osittain samasta aiheesta, mutta laajemmin. Hänen gradunsa on vuodelta 2003, joten lienee aika kysellä uudestaan poliisi-miesten ruotsin kielen osaamisesta. (Hintikka, 2003.)

Omassa harjoittelupoliisilaitoksessani, omalla harjoittelupoliisiasemallani oli töissä kentällä jonkin verran ruotsinkielisiä poliisimiehiä. Omassa tutkintaryhmässäni sen sijaan kukaan ei osannut tarpeeksi hyvin ruotsia, jotta sitä olisi kyennyt esimerkiksi kuulusteluissa käyttämään. Olin harjoittelun alkupuolella pari kuukautta kentällä ja silloin vain yhden ainoan kerran kuulin, kun ruotsia puhuttiin asiakkaalle. Jälkimmäisellä kenttäjaksolla käytin ruot-

sia suomen kielen seassa yhden kerran, kun kohtasimme asiakkaan, joka puhui sekaisin molempia kieliä.

Liikennejaksolla kohtasimme kollegani kanssa ruotsalaisen asiakkaan, joka ei joko osannut tai ei halunnut puhua meille englantia. Sain sitten hoitaa tilanteen ruotsiksi kokonaan. Huomasi kyllä, että ei ole tottunut kieltä sakotustilanteessa käyttämään, mutta onnistui se kuitenkin ja asia saatiin hoidettua.

Palvelupäivystyksessä kohtasin muutaman ruotsinkielisen asiakkaan ja kirjoitin kolme rikosilmoitusta ruotsiksi. Patja auttoi järjestelmänä ilmoitusten kirjaamisessa paljon (Katso opinnäytetyön s. 24 Patja-kirjauksista ruotsiksi). Toki nämä asiat, joista rikosilmoitukset kirjattiin, eivät mitään kovin monimutkaisia olleet. Monimutkaisempiin ja vakavampiin rikosasioihin olisi tarvinnut tietysti tulkin.

Itse pääsin tutkintajaksolla ollessani käyttämään ruotsia jonkun verran, kun kukaan muu ei ollut vapaaehtoinen kyseisellä kielellä hoitamaan asioita. Lakitermit ovat välillä hankalia suomeksikin, joten on helppo uskoa, että eivät ne niin vain pysy täysin suomenkielisellä ihmisellä muistissa ruotsiksi.

Ruotsin kieltä pääsee Suomessa käyttämään sen verran harvoin, että kunnollinen kielitaito pysyisi yllä. Itse opiskelin vähän yli kaksi vuotta ruotsiksi yliopistossa lukion jälkeen ja kielitaito oli tuolloin hyvä. Sitten vietin useamman välivuoden Oulussa asuen, jolloin en kuullut montaa sanaa ruotsia ja kielitaito huononi merkittävästi. Nyt taas Helsingissä asuessa on ruotsin kieli muistunut pikkuhiljaa mieleen ja ymmärrys on jo melko sujuvaa. Poliisisanasto ruotsiksi on vain erittäin vaikea ylläpitää.

1.2 Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ja tavoitteet

Tämän opinnäytetyön ensimmäinen tutkimuskysymys on: ”Kykenevätkö kentällä työskentelevät poliisimiehet käyttämään ruotsin kieltä?”. Kysymyksen tarkoituksena on saada selville, onko kentällä työskentelevien poliisimiesten ylipäätensä mahdollista käyttää ruotsin kieltä työsssänsä osaamisen puolesta. Kaikki poliisimiehet joutuvat kuitenkin Poliisiammattikorkeakoulussa (entisessä Poliisikoulussa) suorittamaan pakollisen ruotsin kurssin valmistuakseen ja töihin päästäkseen.

Toinen tutkimuskysymys on: ”Tarvitseeko Helsingissä ruotsin kieltä poliisin työssä?”. Kysymyksen tarkoitus on selvittää, millainen tarve ruotsin kielelle Helsingin alueella on. Hel-

singin alueella asui kuitenkin vuonna 2016, 36004 ruotsia äidinkielenään puhuvaa ihmistä. Ullanlinnan peruspiirin alueella asui eniten ruotsinkielisiä vuonna 2016. Tämä alue kuuluu Helsingin poliisilaitoksen eteläiseen kenttäjohtoalueeseen eli Pasilan poliisiaseman alueeseen. (Helsingin ruotsinkielinen väestö, Helsingin tila ja kehitys 24.1.2017.) 88132 helsinkiläistä puhui vuonna 2016 äidinkielenään jotain muuta kieltä kuin suomea, ruotsia tai saamea.

Kolmantena tutkimuskysymyksenä on: ”Kuinka paljon ruotsinkieliset poliisimiehet käyttävät ruotsia työssään?”. Helsingin poliisilaitoksella työskentelee ruotsia äidinkielenään puhuvia poliisimiehiä ja tarkoituksena on selvittää, pääsevätkö he puhumaan äidinkieltänsä töissä asiakkaiden kanssa minkä verran.

Tutkimuksen tavoitteena oli saada vastaukset tutkimuskysymyksiin. Tutkimuskysymyksissä kysyttiin muun muassa, kuinka hyvin kentällä työskentelevät poliisimiehet osaavat ja kykenevät käyttämään ruotsin kieltä. Tavoitteena oli myös selvittää, kuinka paljon Helsingissä, missä kuitenkin asuu melko paljon ruotsinkielisiä ihmisiä, tarvitsee ruotsin kieltä.

1.3. Helsingin poliisilaitos

Helsingin poliisilaitos on perustettu vuonna 1826. Laitoksen poliisipäällikkönä toimii Lasse Aapio. Laitoksessa on töissä noin 1600 henkilöä, joista poliiseja on noin 1300 henkilöä. Helsingin poliisilaitos vastaa alueen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä, tuottaa lupapalveluita ja vastaa rikostutkinnan toimittamisesta. Helsingin poliisilaitoksella on runsaasti erilaisia erityistehtäviä ja valtakunnallinen poliisin valmiusyksikkö on sijoitettu Helsinkiin. (Helsingin poliisilaitos, poliisi.fi.)

Helsingin poliisilaitoksen alueella toimii kaksi poliisiasemaa, Pasilan poliisiasema ja Malmin poliisiasema ja lisäksi Ratsupoliisin ja Venepoliisin toimipisteet.

2 KAKSIKIELINEN SUOMI

2.1 Lainsäädäntö

Suomi on Kielilain 1 luvun 1 §:n (6.6.2003/423) mukaan kaksikielinen valtio, jonka kansalliskielet ovat suomi ja ruotsi (Kielilaki 1:1§). Kielilain tarkoituksena on muuan muassa Perustuslain 2 luvun 17 §:ssä (11.6.1999/731) säädetyn oikeuden turvaaminen, jonka mukaan jokaisella on oikeus käyttää tuomioistuimessa ja muussa viranomaisessa omaa kieltänsä, eli joko suomea tai ruotsia ja pohjoisemmassa Suomessa saamen kieltä. Kielestä riippumatta siis jokaisella on oikeus hyvään hallintoon ja oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin kielestä riippumatta. Yksilön kielellisten oikeuksien täytyy toteutua ilman erillistä vetoamista. (Perustuslaki 2:17§; Kielilaki 1:2§.)

Esitutinnan kieliasioissa perus- ja ihmisoikeuksia noudatettaessa lähtökohtana on, että asianosaisen täytyy ymmärtää, mitä esitutkinnassa käsiteltävässä asiassa tapahtuu (Rantaeskola 2014, 148–149). Kuulusteltava saa käyttää koko esitutkintamenettelyssä suomea tai ruotsia, riippumatta siitä kumpi niistä on hänen äidinkieltensä. Koko esitutkintamenettelyllä tarkoitetaan tässä tapauksessa siis kaikkea prosessin alkuvaiheen rikosilmoituksen tekemisestä ja alustavista puhutteluista prosessin loppuun. Myös suppea esitutkinta kuuluu säännöksen piiriin. (Rantaeskola 2014, 151.)

2.2 Ruotsin kielen asema viranomaisissa

Valtion viranomaisessa ja kaksikielisessä kunnallisessa viranomaisessa jokaisella on oikeus käyttää suomea tai ruotsia. Viranomaisen on lisäksi järjestettävä asiassa kuultavalle mahdollisuus tulla kuulluksi omalla kielellään, suomeksi tai ruotsiksi. (Kielilaki 2:10§.)

Jos kunta on yksikielinen, siellä käytetään viranomaisessa kunnan kieltä. Viranomainen voi pyynnöstä päättää käyttää jotain muuta kuin kunnan kieltä tai laki voi määrittää käyttämään jotain muuta kieltä. Jos viranomaisen aloitteesta vireille tuleva asia välittömästi kohdistuu yksilön tai hänen huollettaviensa perusoikeuksiin tai koskee viranomaisen yksilölle asettamaa velvoitetta, on yksilöllä tällöin oikeus oman kielensä käyttöön ja oikeus tulla kuulluksi omalla kielellään. (Kielilaki 2:10§.)

Vastaajan kieli toimii kaksikielisessä tuomioistuimessa rikosasian käsittelykielenä. Jos vastaajan kieli ei ole kumpikaan Suomen kansalliskielistä tai vastaajat ovat erikielisiä, päättää tuomioistuin rikosasian käsittelykielestä, pitäen silmällä asianosaisten oikeutta ja etua. Tuomioistuimen virka-alueen enemmistön kieltä käytetään, jos edellä mainituilla perusteilla ei voida tehdä kielivalintaa. Yksikielisessä tuomioistuimessa voidaan käyttää toista kieltä, jollei tuomioistuin muuta päättää asianosaisten oikeutta ja etua katsoen. (Kielilaki 3:14§.)

Kuten tuomioistuimessa, esitutkinnassa käytetään Esitutkintalain 4 luvun 12 §:n (22.7.2011/805) mukaan vastaajan kieltä, joko suomea tai ruotsia, kaksikielisen esitutkintaviranomaisen virka-alueella. Samoin vastaajien erikielisyyskysymyksissä tai jos vastaaja ei puhu suomea tai ruotsia, päättää esitutkintaviranomainen käsittelykielestä samoin kuin tuomioistuimessa, asianosaisten oikeutta ja etua katsoen. Esitutkintaviranomainen käyttää virka-alueensa enemmistön kieltä, jos kielivalintaa ei voi tehdä edellä mainituin perustein. Yksikielisen esitutkintaviranomaisen alueella käytetään virka-alueen kieltä, jollei viranomainen toisin päättää, katsoen asianosaisten oikeutta ja etua. (Esitutkintalaki 4:12§.)

Vaikka esitutkintaviranomaisen virka-alue olisi suomenkielinen, on jokaisella kuitenkin oikeus käyttää esitutkinnassa suomea tai ruotsia. Tulkkauksesta huolehtii esitutkintaviranomainen tai hankkii tulkin valtion kustannuksella, kun viranomaisen ei ole käytettävä sen henkilön kieltä, kenen kanssa asioi. (Esitutkintalaki 4:12§.)

Palveluiden tarjoaminen suomeksi ja ruotsiksi viranomaisen osalta tulisi olla oma-aloitteista, niin että asiakkaan ei tarvitse vedota kielellisiin oikeuksiinsa. Kaksikielisen viranomaisen pitäisi osoittaa kansalaisille käyttävänsä molempia kieliä palvelussaan ja muussa toiminnassaan. Esimerkiksi lomakkeet tulisi olla saatavilla molemmilla kielillä. Viranomainen ei saisi pyytää asiakasta vaihtamaan kieltä. (Kielelliset poliisipalvelut 2013, 9.)

2.3 Ruotsin kielen asema Helsingin poliisilaitoksella

Helsingin poliisilaitos on kaksikielinen poliisilaitos, jossa kuitenkin suomen kieli toimii enemmistön kielenä (Kielelliset poliisipalvelut 2013, 16). Myös Helsingin käräjäoikeus on

kaksikielinen (Helsingin käräjäoikeus 9.10.2017). Kielilain mukaisesti asiakkaalla on siis oikeus käyttää poliisin kanssa asioidessaan ruotsia.

Jos asiakas haluaa palvelua ruotsiksi Helsingin poliisilaitoksella, hän sitä kyllä varmasti saa. Jonkin verran vain voi mennä enemmän aikaa, kun etsitään joku ruotsinkielinen tai muuten ruotsia tarpeeksi hyvin osaava poliisimies palvelemaan asiakasta. Toki ruotsin kielen tulkin tilaaminen on myös mahdollista, siinä missä muidenkin kielten tulkkien.

2.4 Poliisin kielitaitovaatimukset

Suomen ja ruotsin kielen kelpoisuusvaatimuksista on aina säädettävä kielitaitolain 5 §:n mukaan, jos henkilön tehtäviin kuuluu merkittävää julkisen vallan käyttöä koskien yksilön oikeuksia ja velvollisuuksia (Kielelliset poliisipalvelut 2013, 10). Tästä syystä poliisimiehillekin on säädetty kielitaitovaatimuksia.

Kaksikielisessä viranomaisessa täytyy hallita virka-alueen enemmistön kielen hyvä suullinen ja kirjallinen taito ja toisen kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito. Yksikielisessä viranomaisessa riittää toisen kielen tyydyttävä ymmärtämisen taito. Jos kaksikielisen poliisilaitoksen alueellisen yksikön enemmistön kieli on toinen kuin poliisilaitoksen enemmistön kieli, on poliisimiehen kielitaitovaatimuksena alueellisen yksikön toimialueen enemmistön kielen hyvä suullinen ja kirjallinen taito ja toisen kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito. (Kielelliset poliisipalvelut 2013, 10.)

Toisen kotimaisen kielen kielitaidon osoittaminen Valtioneuvoston asetuksen (481/2003) mukaan tapahtuu joko kielitutkinnolla tai sisältyen tiettyihin opintoihin (Kielelliset poliisipalvelut 2013, 12). Poliisimiesten kielitaitovaatimusten suhteen löytyy poikkeuksia. Esimerkiksi kun Poliisihallinnon kielitaitovaatimukset tulivat 1.5.2004 voimaan, ei poliisin perustutkintoon kuulunut vielä automaattisesti toisen kotimaisen kielen taitoa osoittavaa koetta (Kielelliset poliisipalvelut 2013, 12).

Virkamies voi saada kielilisää, jos hänen virka-alueeseensa kuuluu kaksikielisiä kuntia ja virkatehtävät edellyttävät kummankin kotimaisen kielen hallintaa. Kielilisää voi saada hyvästä suullisesta kielitaidosta ja hyvästä suullisesta ja kirjallisesta kielitaidosta. (Kielelliset poliisipalvelut 2013, 18.) Virkamiehelle, jonka pääasiallisiin tehtäviin kuuluvat käännöstehtävät kotimaisten kielten välillä, ei makseta kielilisää.

3 POLIISIKOULUTUS

3.1 Poliisiammattikorkeakoulun ruotsinopetus suomenkielisille

Jotta pääsee opiskelemaan suomenkieliseen poliisikoulutukseen, pitää opiskelijan osata ruotsin kieltä. Valintakokeessa ruotsin kielen osaamista ei testata, mutta ruotsin pakollinen opintojakso tulee vastaan heti ensimmäisenä opiskeluvuonna ja se on pakko läpäistä valmistuakseen poliisiksi. (Ziemann 25.2.2016.)

Poliisiammattikorkeakoulun ruotsin kielen opintokokonaisuus on kolmen opintopisteen perusopintoihin kuuluva pakollinen opintojakso, joka kuuluu Poliisityötä tukeva osaaminen –opintokokonaisuuden alle.

”Opintojakson aikana opiskelija hankkii tietoja ja taitoja, joilla hän turvaa asiakkaidensa kielellisten oikeuksien toteutumista ja omaksuu samalla poliisimieheltä vaadittavaa kansainväli-syysosaamista. Lisäksi opiskelija saavuttaa sellaisen ruotsin kielen taidon, joka valtion virkamiehiltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain mukaan vaaditaan korkeakoulututkintoa edellyttävään virkaan kaksikielisellä virka-alueella ja joka ammatin harjoittamisen sekä ammatillisen kehityksen kannalta on tarpeellinen.” (Poliisi (AMK) opetussuunnitelma 2016 – 2017, 11.)

Kuten edellä olevassa lainauksessa kirjoitetaan, opintojakson tavoitteisiin kuuluu, että opiskelija osaa käyttää ruotsia virkamieheltä vaadittavalla tasolla, viestiä kirjallisesti ja suullisesti poliisin ammattiin liittyvissä kielenkäyttötilanteissa ja kehittää ruotsin kielen osaamistaan osana ammattia. (Poliisi (AMK) opetussuunnitelma 2016 – 2017, 11.) Ruotsin kielen opintoihin kuuluu suullinen ja kirjallinen osajakso ja suullinen ja kirjallinen tentti. Eurooppalaisen viitekehyksen taitotasokuvaus ja niistä johdetut kansalliset amk-taitotasokuvaukset ovat ruotsin kielen osajaksojen arvioinnin perustana.

Ennen opintojaksoa opiskelijat suorittavat lähtötasotestin. Jos lähtötasotestiä ei läpäise, on suoritettava ruotsin kielen valmentava kurssi. Valmentavalle kurssille voi mennä mukaan myös vapaaehtoisesti, vaikka läpäisisikin lähtötasotestin.

Vapaavalintaisia ruotsin kielen kursseja on Poliisiammattikorkeakoulussa muutamia. Yhden opintopisteen Mord i Norden-kurssilla keskustellaan ruotsinkielisistä rikosaiheista kat-

sottujen elokuvien ja luettujen kirjojen pohjalta. Nätfräsch-verkkokurssi on vapaaehtoinen yhden opintopisteen verkkokurssi, jonka voi suorittaa esimerkiksi kertauksena, jos ruotsin opinnoista on kulunut aikaa. Lisäksi Poliisiammattikorkeakoululla on mahdollisuus osallistua opiskelijavaihtoon jossain pohjoismaalaisessa poliisikoulussa. Vaihto on kolmen viikon mittainen ja sen voi suorittaa Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa tai Islannissa tutustuen maan poliisiopintoihin.

3.2 Poliisiammattikorkeakoulussa opiskelu ruotsiksi

Kun suomenkielisten Poliisiammattikorkeakouluun hakijoiden täytyy hallita ruotsin kieli tarpeeksi hyvin voidakseen valmistua poliisimiehiksi, täytyy myös ruotsinkielisten kouluun hakijoiden hallita suomen kieli. Poikkeuksen tekevät ahvenanmaalaiset, joiden ei tarvitse osata suomea (Ziemann 25.2.2016).

Poliisiammattikorkeakoulussa on ammattikorkeakoulu-uudistuksen jälkeen aloittanut kaksi ruotsinkielistä Poliisi (AMK)-kurssia. Ruotsinkielinen koulutus alkaa aina puolentoista vuoden välein.

Ruotsinkielisellä kurssilla on myös pakollinen kolmen opintopisteen perusopintoihin kuuluva Poliskommunikation-opintojakso, jonka tavoitteisiin kuuluu oppia ilmaisemaan itseään kirjallisesti ja suullisesti ja oppia käyttämään poliisitermejä ruotsiksi.

Ruotsinkielisen kurssin opetussuunnitelmaan kuuluu myös pakollinen kolmen opintopisteen perusopintoihin kuuluva Finska språket och kommunikation –kurssi. Opiskelijan pitäisi kurssin aikana saavuttaa sellainen suomen kielen taito, jota laissa virkamieheltä edellytetään. Kurssin tavoitteet ovat samankaltaiset kuin suomenkielisten poliisiopiskelijoiden ruotsin kielen kurssin. Kurssiin kuuluu suullinen ja kirjallinen osio, joista molemmista on tentit. Samoin Finska språket och kommunikation –kurssia varten on mahdollista käydä valinnainen yhden opintopisteen valmentava suomen kielen kurssi. (Polis (YH) 2016-2017 Undervisningsplan.)

3.3 Muiden kielten opetus Poliisiammattikorkeakoulussa

Poliisikoulutukseen kuuluu pakollisena sekä suomen- ja ruotsinkielisille kursseille kolmen opintopisteen Englannin kieli ja viestintä –opintojakso. Opintojaksoon kuuluu sekä suullinen, että kirjallinen osuus, samoin kuin suomen ja ruotsin kielissä. Saatavilla on myös

valmentava kurssi. Valmentava kurssi on pakollinen niille, jotka eivät läpäise englannin lähtötasotestiä. Vapaaehtoisesti saa myös kyseiselle kurssille osallistua. Muutama muukin vapaavalintainen englannin kielen kurssi on tarjolla.

Venäjän kielen alkeet poliisille-kurssi on vapaavalintainen poliisiopiskelijoille. Kurssin laajuus on neljä opintopistettä ja se arvioidaan hyväksytty-hylätty (Poliisi (AMK) opetus-suunnitelma 2016 – 2017, 69).

Muiden kuin suomen, ruotsin, englannin ja venäjän kielten opintoja ei ole poliisiammatti-korkeakoulussa saatavilla. Jos haluaa sisällyttää muiden kielten opintoja poliisikoulutukseen, voi kursseja käydä esimerkiksi avoimessa yliopistossa ja hyväksi lukea kurssit.

4 TUTKIMUS

4.1 Tutkimusmenetelmä

Tässä opinnäytetyössä hyödynnetään sekä kvantitatiivista, että kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Tutkimus on siis sekä määrällinen, että laadullinen. Tutkimuksen aineistonkeruu toteutettiin teemahaastattelun avulla eli strukturoidun ja avoimen haastattelun välimuodolla (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2004, 196).

Kyselylomakkeen kysymykset 1–10 liittyvät kvantitatiiviseen eli määrälliseen tutkimukseen. Kaikilta kyselyyn vastaajilta kysytään siis täsmälleen samalla tavalla sama asiasisältö (Vilkkä 2015, 95). Tässä tutkimuksessa oli tarkoitus saada useita kymmeniä vastauksia ja anonymisti, joten määrällinen tutkimusmenetelmä sopi tähän menetelmäksi. Kyselylomakkeen kysymykset 1–10 olivat monivalintakysymyksiä, joissa oli kahdesta viiteen valmista vastausvaihtoehtoa ja kysymyksissä 5–10 lisäksi vapaan tekstin kenttä (Vilkkä 2015, 106). Kysymykset 5–10 olivat siis strukturoidun kysymyksen ja avoimen kysymyksen välimuotoja, koska valmiiden vastausvaihtoehtojen jälkeen esitettiin avoin kysymys (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 188).

Tämän opinnäytetyön laadullisen tutkimuksen puoli liittyy kyselylomakkeen avoimeen kysymykseen numero 11. ”*Muuta kommentoitavaa liittyen ruotsin kielen käyttöön poliisin kenttätöinnossa?*” Tämä kysymys on vain lisäys kyselylomakkeen loppuun, jos vastaajat halusivat jotain muuta kommentoida ruotsin kieleen liittyen, kuin mitä kysyttiin lomakkeen muissa kohdissa. Kysymys on kuitenkin rajattu koskemaan ruotsin kieltä poliisin työssä, mutta vastaajat saavat itse valita, mitä he kommentoivat siihen liittyen.

4.2 Aineiston keruu

Materiaalin keräykseen käytettiin valmiita kyselylomakkeita paperisessa muodossa. Kysymykset lomakkeilla olivat sellaisia, joihin löytyi valmiit vastausvaihtoehdot lomakkeelta rastitettavaksi/ympyröitäväksi ja jokaiseen kysymykseen oli varattu myös tilaa vastata kirjoittamalla omin sanoin, jos mikään valmiista vastauksista ei sopinut (Heikkilä 2010, 16–18).

Vastaajat kyselyyn valikoituivat sattumanvaraisesti sillä perusteella, että ketkä sattuiivat olemaan töissä niinä päivinä, kun kyselylomakkeet olivat taukotilojen pöydillä. Kyselyyn

vastaaminen oli myös täysin vapaaehtoista, joten ketään ei ole pyydetty erikseen kyselyyn vastaamaan. Otantatapana oli yksinkertainen satunnaisotanta. Perusjoukon jäsenet olivat siis Helsingin poliisilaitoksen kentällä työskenteleviä vanhempia konstaapeleja ja ylikonstaapeleja, joista valikoitui kyselylomakkeiden määrän perusteella sopiva määrä yksilöitä opinnäytetyön tutkimukseen. (Metsämuuronen 2003, 31).

Kyselylomake muotoutui kevään 2017 aikana. Kollegoilta tuli suuntaa antavia neuvoja, että mitä kannattaa kysyä ja mitä ei. Valmista lomaketta oli myös näytetty muutamille työkavereille ja heidän todettuaan sen toimivan oloiseksi, viety sitten lomakkeet taukotiloihin täytettäväksi. Oli myös kelloitettu, että kauanko minulta itseltäni meni aikaa kyselylomakkeen täyttämiseen. Toki lomake oli itse laadittu, joten kysymykset olivat tiedossa jo etukäteen. Itseltäni meni noin kaksi minuuttia lomakkeen täyttämiseen kysymykset rauhasa läpi lukien ja vastaukset rastittaen.

Kyselylomakkeet toimitettiin Pasilan poliisiaseman kentällä työskentelevien poliisimiesten taukotilan pöydälle. Lomakkeet olivat laatikossa, johon oli kirjoitettu pyyntö täyttää kysely ja palautusta varten oli toinen pahvilaatikko. Tällä menetelmällä Pasilan asemalle toimitettiin 50 lomaketta neljän päivän ajaksi ja täytettyjä lomakkeita oli neljän päivän jälkeen laatikossa 42 kappaletta. Seuraavaksi laatikot vietiin Malmin poliisiasemalle kolmen päivän ajaksi. Lomakkeita jätettiin Malmin asemalle 38 kappaletta ja lomakkeista täytettiin siellä 37 kappaletta.

Kyselylomakkeen lopussa luki myös, että se on mahdollista palauttaa sisäpostissa nimelläni, jos ei halua palautuslaatikkoon täyttämänsä lomaketta jättää. Yhtään täytettyä lomaketta ei sisäpostiin kuitenkaan laitettu.

5 TULOKSET

5.1 Määrällisen tutkimuksen tulokset

Kaksipuoleisia kyselylomakkeita tulostettiin Pasilaan täytettäväksi 50, vastauksia tuli 42 kappaletta. Malmin asemalle vietiin 38 lomaketta täytettäväksi ja vastauksia tuli 37 kappaletta. Vastauksia tuli yhteensä 79 Pasilan ja Malmin poliisiasemilta, eli vain yksi jaetuista lomakkeista jäi täyttämättä. Osa vastauslomakkeista jouduttiin hylkäämään, koska niissä ei ollut täytetty kaikkia kohtia. Pasilan vastauksista hyväksyttiin 41 ja Malmin 33. Eli yhteensä hyväksyttyjä vastauksia oli 74 kappaletta.

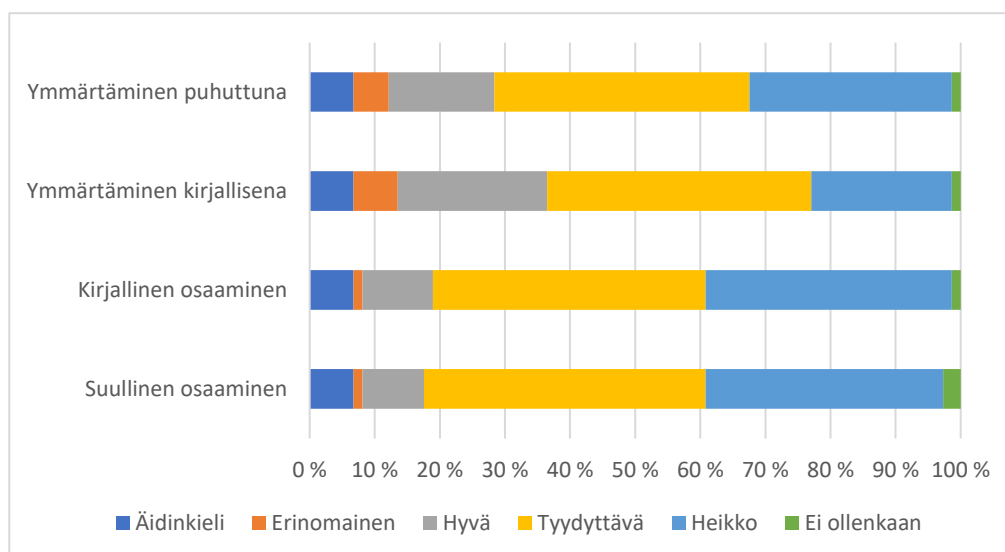
Kyselyyn vastanneista 74:stä henkilöstä naisia oli 11 kappaletta ja miehiä 63 kappaletta. Naisten osuus vastanneista oli siis 15 prosenttia ja miesten osuus 85 prosenttia. Vastaajat jaoteltiin iän mukaan viiteen kategoriaan. Vastaajista 16 kappaletta eli 22 prosenttia koko määrästä oli iältään 20–29 vuotta. 30–39 vuotiaita oli selkeästi suurin ryhmä, 35 kappaletta tai 47 prosenttia vastaajista. 40–49 vuotiaita oli 12 kappaletta tai 16 prosenttia vastaajista. 9 vastaajaa tai 12 prosenttia vastaajien kokonaismäärästä oli iältään 50–59 vuotta ja yli 60-vuotiaita oli kaksi kappaletta tai kolme prosenttia vastaajien kokonaismäärästä.

Kyselylomakkeen alussa kysyttiin vastaajien virkaikää. Vastaajien virkaikä jaoteltiin neljään eri ryhmään. Yli puolet vastaajista eli 35 kappaletta tai 47 prosenttia kertoi virkaikää olevan 0–9 vuotta. 10–19 vuotta virkaikää oli 25 kappaleella vastanneista tai 34 prosentilla. 20–29 vuotta virkaikää oli kuudella vastaajalla tai kahdeksalla prosentilla kaikista vastaajista. Kahdeksan vastaajaa eli 11 prosenttia kertoi virkaikää olevan yli 30 vuotta.

Kysely oli tarkoitettu kentällä työskenteleville vanhemmille konstaapeleille tai ylikonstaapeleille, joten kyselylomakkeen alussa kysyttiin virkanimikettä. Suurin osa eli 62 kappaletta tai 84 prosenttia vastaajista oli vanhempia konstaapeleja. Ylikonstaapeleja vastaajista oli 12 kappaletta eli 16 prosenttia.

Kyselylomakkeen kysymysten 5.–6. vastaukset sijoiteltiin luvussa myöhemmin oleviin taulukoihin 1.–7. Kyselylomakkeen kysymysten perusteella pyritään vastaamaan tutkimuksen kolmeen tutkimuskysymykseen ja ne on jaoteltu taulukoihin selkeyttämään vastauksia.

Taulukko 1. Vastaajien arvioiden jakaantuminen omasta ruotsin kielen osaamisesta.

Kuten Taulukossa 1. näkyy, poliisimiesten oman arvioinnin perusteella ruotsin kielen osaaminen on tyydyttävää tai heikkoa. Kielen ymmärtäminen koetaan yleisesti paremmaksi, kuin kielen tuottaminen.

Vastaajilta kysyttiin siis heidän omaa arviotansa ruotsin kielen ymmärtämisestä puhuttuna ja kirjallisena ja osaamista kirjoittamisen ja puhumisen muodoissa. Ruotsin kielen osaaminen on tässä tutkimuksessa jaoteltu neljään edellä mainittuun osatekijään, jotka ovat keskeisiä kielen osaamisen kannalta (Metsämuuronen 2003, 87). Vastaajien tehtävänä oli ympyröidä heidän osaamistasoansa lähinnä oleva vaihtoehto. Vaihtoehtoina oli äidinkieli, erinomainen, hyvä, tyydyttävä, heikko ja ei ollenkaan. Vastaukset sijoiteltiin taulukkoon 1.

Taulukko 2. Vastaukset lomakkeen kysymykseen numero 5.

Taulukko 2. kuvaa, miten vastaukset jakaantuivat kyselylomakkeen viidenteen kysymykseen, joka oli: ”Kohtaat kentällä ruotsinkielisen asiakkaan, joka ei puhu suomea ja englantiakin vain heikosti ja et saa partiokaverilta apuja sillä hetkellä. Asiakasta ei voi päästää lähtemäänkään. Mitä teet?”

Vaihtoehtona oli vastata: ”Hoidan asian ruotsiksi”, jonka vastasi pelkästään 26 vastaajaa. Seuraava vaihtoehto oli ”Hoidan asian englanniksi/käsimerkeillä”, minkä rastitti pelkästään 12 vastaajaa. Kolmas vaihtoehto oli ”Hoidan asian puhelintulkkauksen välityksellä”. Siihen vastasi pelkästään kaksi. Neljäs vaihtoehto oli ”Odottelen paikalle toista partiota, jossa puhutaan ruotsia”. Siihen vastasi 9 poliisimiestä. 10 vastaajaa oli rastittanut kaksi ensimmäistä vaihtoehtoa ja osa kirjoittanut lisäksi käyttävänsä sekä ruotsia että englantia. 15 vastaajaa oli rastittanut muita vaihtoehtoja, jopa kolme kohtaa tai sitten kirjoittanut jotain Muu, mikä? –kohtaan.

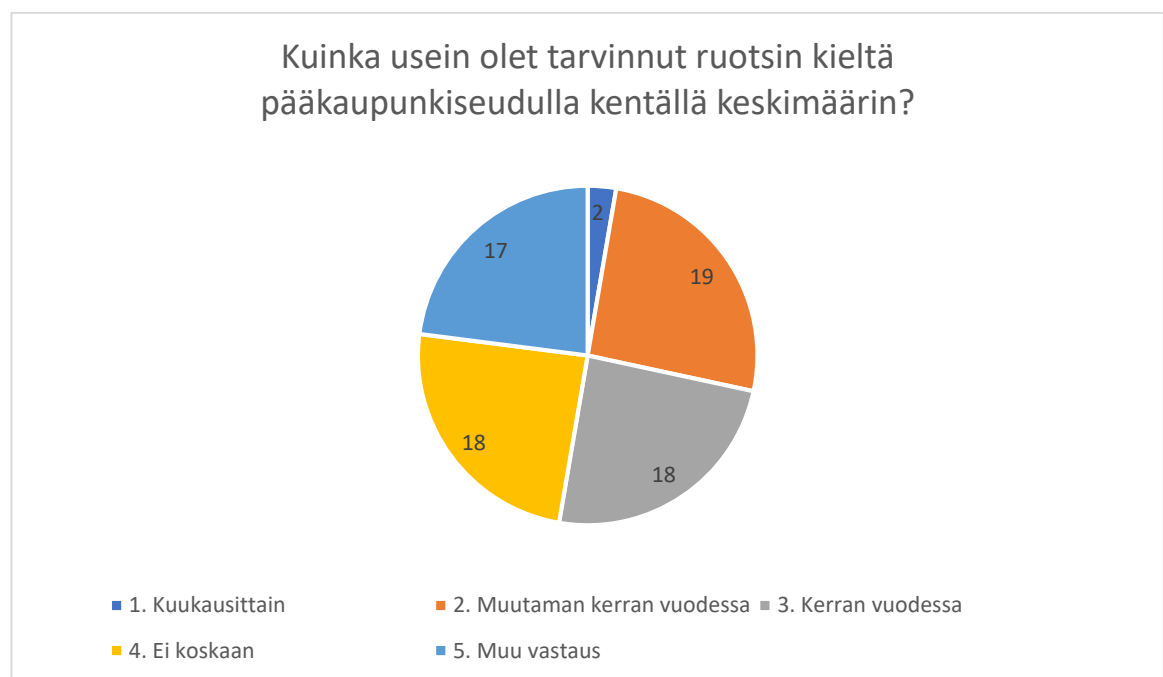
Useampi vastaaja oli kirjoittanut Muu, mikä? –kohtaan, käyttävänsä Google-kääntäjää ja joku vastaaja kirjoitti soittavansa ruotsia puhuvalle kollegalle.

Tämän kysymyksen perusteella noin puolet vastaajista kokee pystyvänsä kommunikoidaan asiakkaan kanssa edes hiukan ruotsiksi. Puhelintulkkaus ei ollut ollenkaan suosittu vaihtoehto, ennemmin turvauduttiin ruotsia osaavan kollegan tai internetin apuun. Ruotsia

äidinkielenään puhuvia poliisimiehiä on luultavasti joka vuorossa Helsingin alueella edes joku töissä, joten apua kyllä aina saa. Sitä voi joutua vain odottamaan.

Kaiken kaikkiaan kyselylomakkeiden perusteella 26 poliisimiestä hoitaisi tilanteen ruotsinkielisen asiakkaan kanssa ruotsiksi, kun muutakaan vaihtoehtoa ei olisi. 10 vastaajaa koki, että kykenisi käyttämään ruotsia, kun tukena olisi lisäksi englanti. Noin puolet vastaajista kokee siis pystyvänsä käyttämään ruotsin kieltä poliisin työssä.

Taulukko 3. Vastaukset lomakkeen kysymykseen numero 6.

Taulukossa 3. näkyvät vastaukset kyselylomakkeen kuudenteen kysymykseen, joka oli: ”Kuinka usein olet tarvinnut ruotsin kieltä pääkaupunkiseudulla kentällä keskimäärin?” Kaksi vastaajista kertoi tarvinneensa ruotsin kieltä kuukausittain. Huomautuksena tähän, että kumpikaan näistä vastaajista ei ollut äidinkieleltään ruotsinkielinen. Muutaman kerran vuodessa kertoi 19 vastaajaa käyttäneensä ruotsia keskimäärin. Keskimäärin kerran vuodessa ruotsia sanoi käyttävänsä 18 vastaajaa. 18 vastaajaa ei ollut tarvinnut ruotsia koskaan työssään. 14 vastaajaa ei ollut rastittanut yhtään kohtaa, vaan kertoi Muu, mikä? –kohdassa tarvinneensa ruotsia, osa kerran, osa kaksi ja yksi kolme kertaa virkauransa aikana. Kertoja on niin vähän, kun ruotsin kieltä tarvitsee, että ne näyttävät jäävän mieleen hyvin. Kolme oli vastannut muu, mikä? –kohtaan että harvemmin.

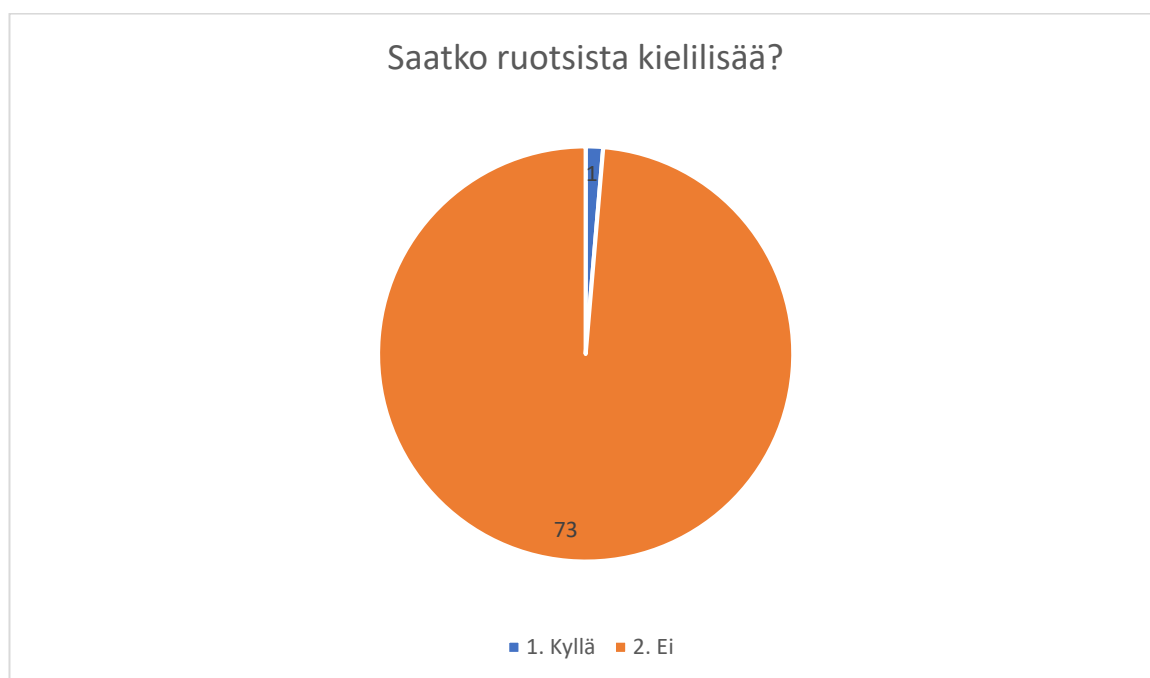
Näiden vastausten perusteella ruotsin kielen osaamiselle ei ole poliisina suurta tarvetta, jos kieltä ei kerran tarvitse työssä juuri ollenkaan. Seuraavissa vastauksissa todetaan molemmissa, että ruotsin kieltä on tarvittu kerran molempien vastaajien virkaurien aikana.

”Kerran urani aikana (chileläinen asiakas, osasi ruotsia, mutta ei englantia).” (mies 28 v.)

”Yhden kerran yhdentoista vuoden aikana. Tai olisin tarvinnut, jos asiakkaan puoliso ei olisi puhunut hyvää englantia.” (mies 40 v.)

21 poliisimiestä kertoi tarvinneensa ruotsin kieltä kuukausittain tai muutaman kerran vuodessa keskimäärin. 18 poliisimiestä ei ollut tarvinnut koskaan ruotsia ja 18 poliisimiestä oli tarvinnut ruotsin kieltä keskimäärin kerran vuodessa. 14 vastaajaa oli tarvinnut ruotsin kieltä 1–3 kertaa virkauransa aikana. Moni vastaaja oli kirjoittanut vapaan tekstin kenttään, että ruotsinkieliset osaavat yleensä englantia sen verran hyvin, että ruotsille ei ole tarvetta.

Taulukko 4. Vastaukset kysymykseen numero 7.

Edellä olevassa taulukossa 4. näkyy kyselylomakkeen seitsemänteen kysymykseen vastanneiden jakauma. Seitsemänteen kysymykseen ”Saatko ruotsista kielisää?” ainoastaan yksi oli vastannut kyllä. Hän ei puhunut ruotsia äidinkielenään. Yksi ruotsia äidinkielenään puhuva oli rastittanut ei-kohdan, mutta kirjoittanut perään saavansa suomen kielestä kielilisää.

Jos hakee ruotsin kielestä kielilisää, on myös velvoitettu käyttämään ruotsin kieltä työssä. Esimerkiksi englannin kielestä ei voi hakea kielilisää, vaan oletuksena on, että englantia täytyy pystyä käyttämään töissä tarvittaessa.

Taulukko 5. Vastaukset kysymykseen numero 8.

Kuten taulukossa 5. näkyy, kahdeksanteen kysymykseen ”Oletko tyytyväinen ruotsin osaamistasoosi?” 17 kappaletta vastaajista oli vastannut kyllä. 43 vastaajaa oli rastittanut vastauksen ”Haluaisin osata kieltä paremmin.” 11 vastaajista ei haluaisi osata kieltä paremmin. Kolme vastaajaa oli rastittanut kolmesta vaihtoehdosta kaksi.

Taulukko 6. Vastaukset kysymykseen numero 9.

Taulukossa 6. kuvataan vastauksia kyselylomakkeen yhdeksänteen kysymykseen. Kysymykseen: ”Kannatatko ruotsinopiskelun muuttamista vapaaehtoiseksi peruskoulussa?” 45 kappaletta vastasi kyllä. En osaa sanoa vastasi 14 kappaletta ja 15 kappaletta vastasi, että eivät muuttaisi.

Taulukko 7. Vastaukset kysymykseen numero 10.

Taulukossa 7. näkyvät vastaukset kyselylomakkeen kymmenenteen kysymykseen, joka oli: ”Pitäisikö ruotsin tilalle voida valita jokin toinen kieli (ei englantia) peruskoulussa?” 49 poliisimiestä oli vastannut, että kyllä. En osaa sanoa oli vastannut 10 kappaletta ja ei 15 kappaletta. Jos vastasi kyllä, pyydettiin kertomaan mikä kieli/mitkä kielet olisivat vaihtona ruotsin opiskelulle. Ruotsin tilalle ehdotettiin saksaa, ranskaa, espanjaa, kiinaa, arabiaa, somalikieltä tai sitten lisää englantia.

Äidinkielenään ruotsia puhuvia oli kyselyyn vastannut viisi kappaletta. Heistä kolme oli vastannut käyttävänsä ruotsin kieltä keskimäärin muutaman kerran vuodessa, yksi kerran vuodessa ja yksi kuukausittain. Näiden vastausten perusteella ruotsinkieliset poliisimiehet eivät äidinkieltänsä juuri töissä tarvitse.

5.2 Laadullisen tutkimuksen tulokset

34 vastaajaa oli vastannut kysymykseen ”11. Muuta kommentoitavaa liittyen ruotsin kielen käyttöön poliisin kenttätoiminnassa?”. Osa oli kirjoittanut muutaman sanan, osa taas pidemmän vastauksen.

Moni vastaus viittasi siihen, että ruotsin kieltä ei oikeasti tarvitse pääkaupunkiseudulla poliisin työssä. Yksi vastaajista kertoi, että jos ei osaa ruotsia, englannin kielellä pärjää

kyllä. Toinen vastaaja toteaa, että pääkaupunkiseudulla on hyvin vähäinen tarve ruotsin kielen käytölle todellisuudessa. Kolmas vastaaja toteaa, että ruotsi on lähes hyödytön kieli muilla kuin ruotsinkielisillä alueilla.

”Kaikki ruotsia puhuvat osaavat joko suomea tai englantia. Varsinkin ruotsalaiset puhuvat mielellään englantia. On paljon kieliä, mitä tarvittaisiin ruotsia enemmän kentällä. Tai siis tarvittaisiin, ruotsia ei tarvitse.” (Mies, 42 v.)

”Tarve lähes olematonta. Ruotsalaiset puhuvat maailman parasta englantia ja tilanteet, milloin ruotsia on vaadittu, ovat olleet kiusantekomielessä.” (Mies 29 v.)

Kuten edellä olevissa kahdessa vastauksessa todetaan, ruotsinkieliset puhuvat yleensä hyvää englantia. Jälkimmäisessä lainauksessa on todettu, että ruotsin kielen käyttämistä on vaadittu kiusantekomielessä. On mahdollista, että joku asiakas on tiennyt oikeutensa saada palvelua poliisilta ruotsiksi ja pitänyt kiinni oikeuksistaan. Yksi vastaaja kirjoittaa, että suurin ryhmä asiakkaita, jotka vaativat palvelua ruotsiksi perinteen vuoksi, ovat suomen-ruotsalaiset. Vastaaja toteaa, että heitäkään ei paljon ole.

Seuraavassa vastauksessa todetaan, että poliisimiehen englannin kielen ollessa niin paljon parempaa ruotsin kieleen verrattuna, ruotsinkielinen asiakas ei vaadi saada käyttää omaa äidinkieltänsä.

”Melko marginaalista, että monesti ”yhteinen” englanti on niin paljon parempaa & ymmärrettävämpää, että ruotsin kieleen ”oikeutettu” luopuu omasta kielestään.” (Mies 34 v.)

Useissa vastauksissa todetaan, että ruotsin kielelle ei ole Helsingissä tarvetta juuri ollenkaan tai ei ollenkaan. Yksi vastaaja kirjoittaa, että Helsingissä pärjää hyvin ilman ruotsia, mutta ruotsin kielestä on kuitenkin joskus ollut hyötyä tehtävän hoitamisessa. Toinen vastaaja kirjoittaa, että on käyttänyt ruotsin kieltä kentällä ainoastaan sen vuoksi, koska osaa kieltä. Hän toteaa, että asiat olisi voinut hoitaa ilman ruotsin kieltäkin kyseisillä kerroilla. Kolmas vastaaja kirjoittaa, että ruotsin kieltä ei tarvitse nykyisin juurikaan Helsingissä, mutta sanoo, että kaikki kielet ovat hyviä.

Englannin merkitys korostuu ruotsinkielisten asiakkaiden kanssa, jos he eivät osaa suomea. Monessa vastauksessa viitataan siihen, että ruotsinkieliset osaavat yleensä aina erittäin hyvää englantia, olivat he sitten Suomesta tai muusta maasta, jossa puhutaan ruotsia. Yksi vastaajista kirjoittaa, että silloin harvoin, kun ruotsin kieltä tarvitsi, pärjää hyvin englannilla tai käsimerkeillä. Toinen vastaaja kirjoittaa, että ruotsinkielinen asiakas puhuu 99 prosentin todennäköisyydellä myös joko suomea tai englantia.

Useissa vastauksissa korostuu muutaman muun kielen kuin ruotsin tarve. Erityisesti arabian, romanian ja venäjän kielten osaamisen tarve mainittiin useassa vastauksessa. Maista, joissa kyseisiä kieliä puhutaan, englannin osaaminen on usein heikompaa kuin Suomessa. Kirjallista materiaalia kyseisillä kielillä löytyy kyllä, mutta kaikki asiakkaat eivät taas osaa lukea, jolloin puhuttu kieli olisi tarpeen.

Yksi vastaajista kertoo käyttävänsä venäjän ja englannin kieliä viikoittain, mutta ruotsia ei juuri koskaan. Vastaaja lisäsi myös, että Helsingissä ei tarvitse ruotsia.

”Ruotsin kieltä tarvitsee Helsingissä varsinkin itäpuolella harvoin. Poliisikoulun jälkeen sitä vielä osasisikin, mutta useimmiten tuli mentyä helpoimman kautta eli jollain muulla kielellä tai tavalla. Olisikin ollut parempi aloittaa työt jossain ruotsinkielisellä alueella, jotta olisi kielen oppinut.” (Mies 48 v.)

Kuten edeltävässä vastauksessa kirjoitetaan, ruotsin kieltä tarvitsee Helsingissä varsinkin itäisen kenttäjohtoalueen alueella harvoin. Itäisen kenttäjohtoalueen kaupunginosista Östersundomin alueella joka viides asukas puhuu äidinkielenään ruotsia ja osuus on Kulosaarissa lähes yhtä korkea (Helsingin ruotsinkielinen väestö, Helsingin tila ja kehitys, 24.1.2017). Tämä vastaaja kuitenkin pitää ilmeisesti ruotsin kielen opiskelua hyvänä asiana, koska kirjoittaa, että kielen osaamisen kannalta, olisi ollut hyvä ollut työskennellä jollain ruotsinkielisellä alueella ensin virkauran alussa.

”Koulun opeilla tuskin kykenee hoitamaan edes peruskeikkaa enää parin vuoden koulusta valmistumisen jälkeen. Sinänsä pakollisuus opinnoissakin tuntuu hassulta, koska se ei tosiasiallisesti auta käyttämään kieltä töissä = jos ja kun sitä ei tule käytettyä.” (Mies 37 v.)

Edellä olevan lainauksen kirjoittaja toteaa Poliisikoulun ruotsin kielen opetuksen riittämättömäksi työelämässä pärjäämisen kannalta. Tämän vastaajan mielestä ruotsinopiskelun pakollisuus on kummallista, koska kielestä ei ole kuitenkaan työelämässä hyötyä.

Yksi vastaajista toteaa, että kun ruotsin kieltä käyttää niin vähän, niin jo ennestään heikko ruotsin kielen taito kuihtuu täysin olemattomaksi. Koulun tarjoama ruotsinopetus myös koetaan riittämättömäksi vastausten perusteella, eikä sen koeta riittävän käytännön kommunikointitilanteisiin. Toinen vastaaja toteaa, että virkamiesruotsi ei riitä asioiden hoitamiseen kunnolla. Kolmas vastaaja toteaa, että ruotsin kielellä on pitkät perinteet Suomessa ja minimaalista ruotsin kielen muodollista opiskelupakkoa ei pidä jyrätä nurin.

Moni vastaaja kuitenkin kokee, että ei ruotsin kielen opiskelusta ole haittaakaan ollut ja kielen kuin kielen osaaminen on hyväksi. Usea vastaaja myös viittaa Ruotsin ja Suomen pitkään yhteiseen historiaan.

Yksi vastaaja kirjoittaa, että järjestelmät auttavat alkuun esimerkiksi sakkojen tiedoksiantossa, mutta kuulustelut ovatkin sitten asia erikseen. Esimerkiksi rikosilmoituksen voi Patja-järjestelmällä tehdä käytännössä kokonaan suomeksi ja vaihtaa sitten valikosta kielen ruotsiksi, jolloin Patja kääntää rikosnimikkeet ja lähes kaikki muut termit ruotsiksi. Selostusosa pitää kirjoittaa kuitenkin tehtäessä ruotsinkielistä ilmoitusta suoraan ruotsiksi. Kun kirjoittaa Patja-järjestelmässä esine-kenttään matkapuhelin ja ”1 kpl”, niin Patja kääntää sanan matkapuhelin ruotsiksi, mutta koska kpl-lyhenteen joutuu kirjaaja kirjoittamaan itse, niin se pitää muistaa kirjoittaa ruotsinkieliseen ilmoitukseen suoraan ”st (=stycke)”.

5.3 Vastaukset tutkimuskysymyksiin

Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen: ”Kykenevätkö kentällä työskentelevät poliisimiehet käyttämään ruotsin kieltä?”, vastauksena tämän tutkimuksen perusteella näyttää siltä, että puolet kentällä työskentelevistä poliisimiehistä kykenisi hoitamaan tavallisen tehtävän ruotsiksi, jos ei muuta keinoa olisi. Kyselylomakkeen kysymyksistä tähän ensimmäiseen tutkimuskysymykseen vastauksen kertoi kysymys numero viisi, jossa kysyttiin mitä tekee, jos kohtaa kentällä ruotsinkielisen asiakkaan, joka ei puhu suomea ja vain heikosti englantia ja kollegalta ei saa apua juuri sillä hetkellä. Yli puolet vastaajista oli vastannut joko pelkästään kohdan ”hoidan asian ruotsiksi” tai sen lisäksi jonkin muun kohdan.

Toiseen tutkimuskysymykseen: ”Tarvitseeko Helsingissä ruotsin kieltä poliisin työssä?”, vastauksena on tehdyn kyselyn perusteella, että Helsingissä ei tarvitse ruotsin kieltä polii-

sin työssä juuri ollenkaan. Ne harvat kerrat, kun ruotsin kieltä tarvitsisi, pärjää yleensä englannilla tai suomella.

Kolmanteen tutkimuskysymykseen: ”Kuinka paljon ruotsinkieliset poliisimiehet käyttävät ruotsia työssään?”, vastauksena tutkimuksen perusteella on, että harvoin. Ruotsinkieliset poliisit kyllä käyttävät ruotsia, jos tarvitsee. Tilanteita, joissa kieltä tarvitsee, tulee vain vastaan harvoin.

6 TUTKIMUKSEN HAASTEET JA LUOTETTAVUUS

6.1 Haasteet

Kyselylomakkeen kanssa haasteena oli, että siitä saisi mahdollisimman yksinkertaisen ja selkeän ja nopeasti vastattavan. Kaksipuoleisuus alareunassa olevasta sivunkääntämistä osoittavasta nuolesta huolimatta aiheutti sen, että pari vastaajaa oli unohtanut täyttää toisen puolen, jolloin nämä vastaukset jouduttiin hylkäämään. Joistain vastauksista oli jäänyt esimerkiksi virkaikä täyttämättä, jolloin lomaketta ei voinut laskea mukaan vastattuihin. Haasteena oli myös tulkita vastauksia, joissa oli rastitettu useampi kuin yksi kohta. Tämän takia ei jouduttu kuitenkaan hylkäämään vastauksia.

Alun perin pelkästään määrälliseksi suunniteltu tutkimus muuttuikin yhdistelmäksi määrällistä ja laadullista, kun vastauksia viimeiseen vapaan sanan kysymykseen liittyen ruotsin kieleen poliisin työssä, tulikin sen verran paljon.

6.2 Luotettavuus

Tutkimusta voisi pitää sen perusteella melko luotettavana, että se kuvastaa satunnaisten Helsingin poliisilaitoksella työskentelevien poliisimiesten mielipidettä ruotsin kielen osaamisestaan ja sen käyttötarpeesta Helsingin alueella. Toki on mahdollista, että joku vastaaja ei ole vastannut rehellistä mielipidettensä, mutta se on toki aina mahdollista, kun ihmiset saavat kertoa omat mielipiteensä. Vastausten määrä on tähän tutkimukseen riittävä, mutta pieni verrattuna koko Helsingin poliisilaitoksen kentällä työskentelevien poliisimiesten määrään. Tästä määrästä on kuitenkin sattumanvaraisesti vastannut osa ja molempien sekä Pasilan, että Malmin asemien kentän työntekijöistä.

Opinnäytetyön lähteitä voidaan pitää luotettavina. Suurin osa lähteistä liittyy lakiteksteihin tai tutkimusmenetelmiin, koska poliisin ruotsin kielen käyttämistä käsittelevää kirjallisuutta tai tutkimuksia on erittäin vähän saatavilla. Tämä oli myös haasteena tutkimuksen tekemisessä, kun lähdemateriaalia ei ollut paljoa saatavilla.

7 POHDINTA

7.1 Ajankohtaisuus

Ruotsin kieli on viime aikoina puhututtanut Suomen politiikassa paljon. ”Pakkoruotsille” on sekä puolestapuhujia että vastustajia Suomessa ja se herättää ihmisissä välillä voimakkaita mielipiteitä. Sitä, onko ruotsin kielelle oikeasti tarvetta osittain ruotsinkielisessä pääkaupungissamme, on siis ajankohtaista tutkia.

7.2 Aikataulu

Jo vuoden 2016 keväällä opinnäytetyön aihe oli sen verran pohdittu, että se tulisi liittymään ruotsin kieleen jollain tavalla. Vuoden 2016 marraskuussa aihe varmistui suurin piirtein ja siitä pystyi tekemään tutkimussuunnitelman. Marraskuussa 2016 oli vuorossa myös ensimmäinen opinnäytetyöseminaari.

Vuoden 2017 tammikuun ja toukokuun välisenä aikana opinnäytetyön teoriaosuuden kirjoittaminen saatiin alkuun ja kyselylomakepohja muodostui vähitellen. Toinen opinnäytetyöseminaari oli vuoden 2017 toukokuussa, jolloin teoriaosuus oli hyvässä vaiheessa ja kyselylomakepohja oli suurin piirtein valmis. Kyselylomakkeita ei ollut vielä siis silloin jaettu Helsingin poliisilaitokselle täytettäväksi.

Tutkimuslupa-asian selvittelyyn meni jonkin verran aikaa, ennen kuin kyselylomakkeet sai laittaa jakoon poliisiasemille. Malmin poliisiasemalta komisario ohjasi ottamaan yhteyttä Helsingin poliisilaitoksen lakimieheen tutkimuslupa-asiassa. Lakimies neuvoi ottamaan yhteyttä Helsingin poliisilaitoksen poliisipalveluihin sähköpostitse. Poliisipalveluista vastattiin, että tutkimuslupaa ei tarvitse tämän opinnäytetyön anonyymisti tehtyä kyselyä varten.

Vuoden 2017 lokakuussa oli vuorossa kolmas ja viimeinen opinnäytetyöseminaari. Opinnäytetyö ei ollut tuolloin vielä täysin valmis, mutta tutkimus oli suoritettu Helsingin poliisilaitoksella ja jokaisen otsikon alla oli jo asiaa. Korjailtavaa vielä oli ja joihinkin osioihin vielä lisää kirjoitettavaakin.

7.3 Julkisuus

Tämä opinnäytetyö on täysin julkinen ja esillä sekä Poliisiammattikorkeakoulun kirjastossa paperiversiona, että internetissä sähköisenä versiona. Mitään salassa pidettävää opinnäytetyössä ei ole ja kyselytkin tehtiin täysin anonyymisti. Kaikki lähteet (sekä kirjallisuus että sähköiset) ovat avoimia lähteitä ja kaikkien saatavilla opinnäytetyön valmistumishetkellä.

7.4 Menetelmä

Opinnäytetyön tekeminen kyselylomakemenetelmällä pohditutti aluksi, koska monelta taholta kuuli, että vastausprosentti kyselyihin on huono ja hyvä jos edes jonkin vastauksen saa. Tämän takia opinnäytetyön tekemisessä päädyttiin paperisiin kyselylomakkeisiin, koska sähköpostiin lähetettynä kyselylomake olisi huomattavasti todennäköisemmin hukkunut muiden sähköpostiviestien sekaan ja unohtunut. Pyyntöjä vastata erilaisiin sähköisiin kyselyihin tuli harjoittelun aikana virkasähköpostiin useita ja ei niihin todellakaan muistanut juuri koskaan vastata. Tämän opinnäytetyön kyselyyn vastauksia tuli kuitenkin erittäin hyvin ja erittäin lyhyessä ajassa paljon.

Paperinen kyselylomake oli siis erittäin hyvä keino tehdä tällainen tutkimus. Toki lomaketta oli tehty pitkään ja näytetty muutamalle kollegalle testimielessä. Kentällä työskentelevillä poliisimiehillä oli myös ilmeisen helppo vastata kyselyyn paperisessa muodossa, kun lomakkeet olivat valmiina taukahuoneiden pöydällä. Uskoisin, että sähköisesti lähetetty kyselylomake olisi vain hautautunut muiden sähköpostiviestien joukkoon.

Vastaukset eivät sinänsä yllättäneet. Harjoittelun aikana olin itsekin huomannut, että ruotsin kieltä ei tarvitse juurikaan töissä. Toki sitä itse ihan mielelläni puhuin, jos vain oli mahdollista. Mutta täysin suomenkielisenä ei tuntunut luontealta puhua ruotsia sellaisen ihmisen kanssa, joka osaa suomeakin. Onneksi tuli vastaan sellaisiakin asiakkaita, jotka puhuivat ruotsia, mutta eivät suomea tai englantia. Huomasi itse, että kyllä sakon tiedoksianto onnistuu ruotsiksikin ja tavallisen rikosilmoituksen teko onnistuu myös ruotsiksi. Patja järjestelmänä auttaa ruotsin kanssa paljon, kun lähinnä vain ilmoitusteksti täytyy kirjata itse ruotsiksi. Patja kääntää muut termit suomesta ruotsiin, kun vain vaihtaa asetuksista kieltä.

Itse tutkimuksen teko sujui siis ongelmitta. Harjoitteluaika oli muuten ollut hektistä ja mukaansatempaavaa, joten muut koulutehtävät olivat vähällä unohtua ja tapahtuivat tavallista

hitaammin kokopäiväisen työskentelyn ohessa. Enemmän tutkimuksen suhteen on ollut ongelmana teoreettisen viitekehyksen muotoilu ja tulosten analysointi oikeita menetelmiä käyttäen. Tutkimustermit lähdemateriaalista luettuna eivät ihan sellaisenaan iskostuneet päähän ja niitä miettiessä meni kauan aikaa.

Halusin myös tehdä opinnäytetyöstäni melko lyhyen ja ytimekkään, että sen jaksaisi lukea ja siitä voisi olla hyötyä muillekin. Toki tutkimuksessa ei sinänsä mitään yllättäviä asioita noussut esille, mutta huomasi, että ihmisillä on kuitenkin ihan positiivinen suhtautuminen ruotsiin kielenä, vaikka se koulussa tuntuu monelle ”pakkopullaa” olevankin. Tottahan se kuitenkin on, että jos mitä tahansa kieltä ei käytä yhtään missään merkityksessä, sen osaaminen heikkenee hyvin nopeasti. Jos kieltä kuulee ympäristössä edes vähän, pysyy se jotenkuten yllä. Tärkeintä olisi kuitenkin päästä itse aktiivisesti käyttämään kieltä, jotta taso säilyisi. Motivaatio näyttelee tärkeää roolia kielen osaamisen suhteen.

7.5 Jatkotutkimusaiheet

Jatkotutkimusaiheena voisi olla esimerkiksi Poliisiammattikorkeakoulussa opiskelevien suhtautuminen ruotsin kielen opiskeluun ennen ja jälkeen harjoittelun, kun tämä opinnäytetyö käsitteli jo työelämässä olevien ruotsin kielen käyttötasoa ja osaamista. Samanlainen tutkimusaihe voisi toimia hyvin myös jossain enemmän ruotsinkielisessä paikassa Suomessa, esimerkiksi länsirannikolla.

LÄHTEET

Esitutkintalaki. Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110805>.

Heikkilä Tarja 2010: Tilastollinen tutkimus. Edita Prima Oy, Helsinki.

Helsingin kaupunki, Tietokeskus 2017. Luettavissa:
http://tilajakehitys.hel.fi/ikaantuva_vaesto Luettu 10.10.2017.

Helsingin kaupunki, Tietokeskus: Helsingin ulkomaalaistaustainen väestö vuonna 2016.
Luettavissa:
https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/17_01_13_Tilastoja_1_Hiekkavuo.pdf.
Luettu 10.10.2017.

Helsingin käräjäoikeus, www-sivut. Luettavissa:
<https://oikeus.fi/karajaoikeudet/helsinginkarajaoikeus/fi/> Luettu 22.5.2017.

Helsingin poliisilaitos, www-sivut. Luettavissa: <http://www.poliisi.fi/helsinki> Luettu 22.5.2017.

Hintikka Tiia 2003: Andra inhemska språket inom polisyrket. Pro gradu avhandling i nordiska språk. Helsinki, Helsingfors universitet.

Hirsjärvi Sirkka & Remes Pirkko & Sajavaara Paula 2009: Tutki ja kirjoita. Kariston kirjapaino Oy, Hämeenlinna.

Hirsjärvi Sirkka & Remes Pirkko & Sajavaara Paula 2004: Tutki ja kirjoita. 10. osin uudistettu painos. Gummerus kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Kielelliset poliisipalvelut 2013: Kielelliset poliisipalvelut-työryhmän loppuraportti. Poliisihallituksen julkaisusarja. Helsinki, Poliisihallitus.

Kielilaki. Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030423#L1P4>

Metsämuuronen Jari 2003: Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. 2. uudistettu painos. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Perustuslaki. Luettavissa:

<http://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=perustuslaki>.

Poliisi (AMK) 2016-2017 opetussuunnitelma.

Polis (YH) 2016-2017 Undervisningsplan.

Rantaeskola Satu 2014: Esitutkintalaki – Kommentaari. Juvenes Print, Tampere.

Vilkka Hanna 2013: Tutki ja Kehitä. 4. uudistettu painos. PS-kustannus, Bookwell Oy, Juva.

Ziemann Marcus 25.2.2016: Poliisikoulun uudet vaatimukset – poliisiksi haluavan tärkein taito on osata kirjoittaa. Luettavissa: <http://yle.fi/uutiset/3-8696806>. Luettu 24.5.2017.

LIITTEET

Liite 1 - Kyselylomake

Liite 1

Poliisiammattikorkeakoulu

Kyselylomake, kevät 2017

Hei. Teen opinnäytetyötä Poliisiammattikorkeakoululle poliisien ruotsin kielen käyttöön liittyen. Vastaisitko alla oleviin kysymyksiin mahdollisimman totuudenmukaisesti. Vastaukset käsitellään nimettöminä.

Sukupuoli: _____ Ikä: _____ Virkaikä:

Äidinkieli/kielet:

Ympyröi/rastita vastaustasi lähinnä oleva vaihtoehto:

1. Arvio ruotsin suullisesta osaamisestani:
Äidinkieli Erinomainen Hyvä Tyydyttävä Heikko Ei ollenkaan
2. Arvio ruotsin kirjallisesta osaamisestani:
Äidinkieli Erinomainen Hyvä Tyydyttävä Heikko Ei ollenkaan
3. Arvio ruotsin ymmärtämisestäni kirjallisena:
Äidinkieli Erinomainen Hyvä Tyydyttävä Heikko Ei ollenkaan
4. Arvio ruotsin ymmärtämisestäni puhuttuna:
Äidinkieli Erinomainen Hyvä Tyydyttävä Heikko Ei ollenkaan
5. Kohtaat kentällä ruotsinkielisen asiakkaan, joka ei puhu suomea ja englantiakin vain heikosti ja et saa partiokaverilta apuja sillä hetkellä. Asiakasta ei voi päästää lähtemäänkään. Mitä teet?
 ___ Hoidan asian ruotsiksi
 ___ Hoidan asian englanniksi/käsimerkeillä
 ___ Hoidan asian puhelintulkkauksen välityksellä
 ___ Odottelen toista partiota paikalle, jossa puhutaan ruotsia
 Muu, _____ mikä?

6. Kuinka usein olet tarvinnut ruotsia pääkaupunkiseudulla kentällä keskimäärin?

Kuukausittain___ Muutaman kerran vuodessa___ Kerran vuodessa___ En kos-
kaan___

Muu mikä:

7. Oletko tyytyväinen ruotsin osaamistasoosi:

___Kyllä

___Haluaisin osata kieltä paremmin

___En halua osata kieltä paremmin

8. Kannatatko ruotsinopiskelun muuttamista vapaaehtoiseksi kouluissa?

___Kyllä ___En osaa sanoa ___En

9. Pitäisikö ruotsin tilalle voida valita jokin toinen (ei englanti) kouluissa?

___Kyllä ___En osaa sanoa ___Ei

Jos vastasit kyllä edelliseen, niin mikä kieli/mitkä kielet olisivat vaihtoehtona ruot-
sille?

10. Muuta kommentoitavaa liittyen ruotsin käyttöön poliisin kenttätoiminnassa?

Kiitos vastauksista!